Universitätsbibliothek Paderborn

Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI, ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

II. Soluuntur obiectiones aduersariorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-53828

Visual Library

Scripturæ non sit humanæ prudentiæ, sed sancti Spiritus; Spiritus sanctus autem est liberrimus, nec est ad certum genus hominum obligatus, sed distribuit dona hominibus pro suo ipsius beneplacito. At cur, quæso, Brenti, donum interpretationis necessarium est, si, vt tu ipse paulò antè dicebas, Scriptura interpretatione non eget?

Iam verò Martinus KEMNITIVS in examine 4. sess. Concil. Tridentin. *Deus,* inquit, *voluit in Ecclesia extare donum interpretationis, quod sicut donum sanationũ, miraculorum, & linguarum, non est commune omnibus.* Et infrà: *Grati,* inquit, *& reuerẽtur vtimur Patrum laboribus, qui multa Scripturæ loca commentariis suis vtiliter illustrârunt.* Valde gratus nimirum Patrum laboribus fuit parens vester Lutherus, cùm in libro de Conciliis pag. 52. Patrum cõmẽtarios scripsit esse carbones pro auro. Nec minus Luthero suo repugnant CENTVRIATORES, qui tamen rigidi sunt Lutherani, centuria 1. lib. 2. cap. 4. col. 52 dum ita scribunt: *Senserũt Apostoli, Scripturas non posse intelligi sine Spiritu sancto, & interprete.* Sed argumenta Lutheri & Brentij videamus.

CAPVT II.

Soluuntur obiectiones aduersariorum.

OBIECTIONEM PRIMAM desumunt ex illis verbis Deut. 30. *Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in cœlo situm, neq; trans mare, &c.* In quibus verbis summa quædam ostenditur Scripturarum facilitas; *Vt non sit opus,* inquit Brentius, *montes superare, & ire Romam pro interpretatione Scripturarum.*

RESPONDEO, bifariam hunc locum intelligi solere. Plurimi veterum hunc locum intelligunt, non de facilitate intelligendi Scripturas, sed de facilitate implendi mãdata Decalogi, cùm adest gratiæ auxilium. quod est contra omnes Lutheranos, qui docent, impossibilia esse Dei mandata. Ita exponit Tertullianus lib. 4. contra Marcionem, Origenes, Ambrosius, Chrysostomus, & alij in cap. 10. ad Romanos, & Augustinus lib. de perfectione iustitiæ, respub. penultima.

Alij

Alij tamen, in quibus est ABVLENSIS, in hunc locum intelligunt hæc verba de facilitate cognitionis, non quidem Scripturarum sanctarum, quæ tunc adhuc nullæ erant fortasse, sed præceptorum tantùm Decalogi, quæ cùm sint naturalia, facillimè intelliguntur; & Iudæi illi præcipuè facilè poterant ea scire, qui Mosen explicantem audierant, & confessi fuerant, se percepisse omnia, & promiserant se ea obseruaturos. Ideo subditur: *Prope est sermo in ore tuo, & in corde tuo,* id est, in corde tuo, quia iam intellexisti, quid sit agendum; & in ore tuo, quia iam confessus es, te intellexisse. Nec pugnat cum hac explicatione quod Dauid suprà citatus fatetur, sibi difficilem fuisse legem Domini ad intelligẽdum. Dauid enim nomine legis non intelligit decem illa præcepta solùm, sed omnes diuinas Scripturas. Qua significatione vtitur etiam Dominus in Euangelio, cùm ait: *Vt adimpleatur quod in lege eorum scriptum est, quia odio habuerunt me gratis.* Ioan. 15.

SECVNDVM argumentum, ex Psal. 18. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.* & Psal. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* Et, *Declaratio sermonum tuorum, &c.* Et Prouerb. 6. *Mandatum lucerna est, & lex lux.*

Respondeo PRIMO, non agi hoc loco de vniuersis Scripturis, sed tantùm de præceptis Dominicis, quæ dicuntur lucida, lucerna & lux. Non quod facilè intelligantur, quamquam & hoc est verum; quid enim facilius, quàm, *Diliges proximum tuum?* sed quòd intellecta & cognita dirigant hominem in operando. SECVNDO dici potest, agi quidem de Scripturis omnibus, sed Scripturas dici lucidas, immo lucem & lucernam, non quòd facilè intelligantur, sed quòd intellecta cùm fuerint, mentem illustrant. Propheta enim in Psalm. 18. locutus fuerat de cognitione Philosophorum, quam assequuti fuerant ex creaturis, cùm ait: *Cæli enarrant gloriam Dei, &c.* Postea vt ostenderet, eos non peruenisse ad eam lucem, ad quam perueniunt ij, quos Deus erudire dignatur, & quibus legem scriptam dedit, subiungit: *Lex Domini immaculata conuertens animas, &c.* Similiter Psalm. 118. demonstrare voluit, maiorem esse cognitionem quæ habetur ex verbo Dei reuelato quàm ex creaturis, ac propterea comparauit verbum Dei lucernæ, quæ ad noctis tenebras dissi-

pandas

pandas multò nobis vtilior est, quàm omnium stellarum lumen.

Argumentum TERTIVM, Matth. 5. *Vos estis lux mundi.* At si Apostoli lux mundi sunt, quomodo prædicatio & Scripturæ Apostolorum non clarissimæ sunt?

RESPONDEO, Loquitur Dominus de luce exemplorum, probitatis, & morum: voluit enim Apostolos esse quædam exempla sanctitatis omnibus hominibus ad imitandum proposita. Quocirca subiicit continuò: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona.* Adhæc, si loqueretur Dominus de luce doctrinæ, non esset sensus, Apostolorum Scripturam esse facillimam ad intelligendum, sed intellectam illustrare mentem, & erudire de rebus altissimis, & tenebras errorum omnium effugare. Non tam enim illuminat, qui clarè loquitur, vel scribit, quàm qui, siue clarè, siue obscurè loquatur aut scribat, lumen veritatis in mente accendit, & tenebras errorum depellit.

Argumentum QVARTVM, 2. Petri 1. *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facitis attēdentes tanquam lucernæ lucenti in caliginoso loco.* RESPONDEO, hoc etiam loco Prophetarum voces vocari lucernam, non quia facilè intelligantur, sed quia intellectæ illuminant, & iter ostendūt ad Christum, qui est verus Sol iustitiæ.

Argumentum QVINTVM, 2. Corinth. 4. *Quod si opertum est Euangelium nostrum; in iis qui pereunt est opertum, in quibus Deus seculi excæcauit oculos infidelium, vt nō fulgeat eis illuminatio gloriæ Christi.* Fidelibus igitur omnibus Scriptura est aperta & facilis.

RESPONDEO, Apostolus non loquitur de intelligentia Scripturarum, sed de cognitione & fide in Christum, quam Apostoli prædicabant. Dixerat enim capite superiore, hoc esse discrimen inter vetus Testamentum & nouum, quòd in veteri homines non videbant mysteria Christi, incarnationem, passionem, &c. nisi per velamen figurarum & vmbrarum. Id quod significabat velamen illud, quo Moses faciem suam tegebat, cùm loqueretur ad populum: at in nouo Testamento figuris omnibus iam impletis reuelata facie gloriam Domini speculamur, & non est anus nec puer Christianus qui non sciat Deum incarnatum, passum, &c.

Quo-

Quoniam igitur poterat aliquis petere; si ita eſt, cur tam multi poſt Euangelium prædicatum adhuc non credunt, & nihil vident, præſertim Iudæi, niſi vmbras & figuras? Ideo ſubiungit Apoſtolus, quibuſdam eſſe opertum Euangelium, quia oculi interni eorum prauis affectibus excæcati ſunt, de qualibus dixit Dominus Ioan. 5. *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis?* Porrò, Deus huius ſeculi, non intelligitur Deus aliquis creator rerum corporalium, diſtinctus à Deo vero, vt Marcioniſtæ & Manichæi interpretabantur, vt hîc refert Chryſoſtomus, ſed vel illud: *Huius ſeculi,* coniungi debet, non cum *Deus,* ſed cum *Infidelium,* vt Ambroſius, Chryſoſtomus, & alij in hunc locum volunt, & Auguſtinus lib. 21. contra Fauſtum, cap. 2. Vel certè Deus huius ſeculi vocatur Diabolus, non quia ſit Deus abſolutè, ſed quia eſt Deus infidelium, ſicut Pſalmo 95. dicitur, *Dij gētium dæmonia.* Ita Auguſtinus lib. 21. contra Fauſtum, cap. 9. & Cyrillus apud OEcumenium.

Argumentum SEXTVM. Auguſtinus lib. 2. doctrinæ Chriſtianæ, cap. 6. ſic ait: *Magnificè & ſalubriter Spiritus ſanctus ita Scripturas modificauit, vt locis apertioribus fami occurreret, obſcurioribus autem faſtidia detergeret; nihil enim ferè de illis obſcuritatibus eruit, quod non planiſſimè dictum alibi reperiatur.*

RESPONDEO, non fruſtrà B. Auguſtinum addidiſſe illud: *Ferè;* nam quædam reperiuntur obſcuriſſima, quæ nunquam in tota Scriptura explicātur, vt magis pars Apocalypſis, principium & finis Ezechielis, &c. Deinde hoc ipſum eſt valde difficile, inuenire nimirum id, quod vno loco obſcuriſſimè dicitur, vbinam apertè dicatur; alioqui quomodo diceret idem Auguſtinus in epiſt. 119. cap. 21. ſe plura neſcire, quàm ſcire in ſacris literis? Quid, quod illa etiam loca, quæ nobis videntur apertiſſima, alicui alteri obſcura fortè videbuntur. Non igitur Scriptura ſola ſufficit dirimere controuerſias.

Certè illa verba Matth. 26. *Hoc eſt corpus meum,* videntur nobis tam clara, vt non potuerit clarius loqui Euangeliſta: at Zuinglianis videntur obſcura & figurata. Et illa ibidem: *Bibite ex hoc omnes,* videntur clariſſima, & nobis, & Lutheranis, & tamen diuerſiſſimè explicantur. Nos enim cùm legamus Marc. 14. *Et biberunt ex eo omnes,* quod de duodecim diſci-

pulis

pulis intelligitur, Scripturam per Scripturam interpretantes, dicimus Dominum duodecim discipulis dixisse: *Bibite ex hoc omnes*. BRENTIVS verò in suis illis prolegom. dicit clarissimè, hîc præcipi non solùm Apostolis, sed etiam aliis omnibus, vt ex calice Domini bibant. Et cùm petimus, an etiam Turcæ, & Iudæi, & infantes bibere debeant? tum verò adiiciunt glossam, *Omnes*, id est; *omnes fideles adulti*.

Argumentum SEPTIMVM. Summa totius Scripturæ, quę in præceptis Decalogi, Symbolo, oratione Dominica, & Sacramentis consistit, habet in Scripturis apertissima testimonia, igitur tota Scriptura apertissima est.

RESPONDEO; Negatur consequētia, & antecedens. Consequentia quidem, quia etsi omnia aliquo modo ad illa reduci possint, tamen ipsa in se obscurissima sunt, vt patet de vaticiniis Prophetarum, de Canticis canticorum, de epistola ad Romanos, de Apocalypsi, &c. Antecedens autem esse falsum, certò certius est. Si enim tam clara testimonia extarent de omnibus articulis Symboli, omnibusque Sacramentis, omnes controuersiæ essent finitæ; cùm tamen de singulis articulis Symboli, & singulis etiam Sacramentis controuersiæ sint grauissimæ, nec solùm de his rebus Catholici cum hæreticis, sed etiam hæretici inter se dissideant.

Argumentum OCTAVVM. Ioannes Chrysostomus homil. 3. de Lazaro, vbi ostendit, Philosophos obscurè loquutos, ita subiungit: *Apostoli verò & Prophetæ omnia contrà fecerunt, manifesta, claraq; quæ prodiderunt, exposuerunt nobis, veluti communes orbis doctores, vt per se quisq; discere possit ea quæ dicuntur, è sola lectione*. Item hom. 3. in 2. ad Thessalonicenses: *Quamobrem, inquit, opus est concionatore? omnia clara sunt & plana ex Scripturis diuinis: sed quia delicatuli estis auditores, delectationem audiendo venantes, propterea concionatores quæritis*.

Respondeo, CHRYSOSTOMVS ad excutiendum torporem multorum, qui possent si vellēt magno cum fructu Scripturas legere, illis amplificationibus vti solet. Nam alioqui in iisdem locis affirmat, Scripturas esse difficiles. In homil. 3. de Lazaro ante verba citata, sic ait: *Quid igitur, inquiunt, si nō intelligamus ea quæ continentur in libris? Maximè quidē, etiamsi non intelligas illic recondita, tamen ex ipsa lectione*

multa

multa nascitur sanctimonia. Et infrà testatur, se, cùm dic
Scripturas esse faciles, loqui solùm de historiis, & similibu
rebus; ac ne ista quidem esse omnibus clara & facilia: *Sume*
inquit, *librum in manus, lege historiam omnem, & quæ ma*
sunt, memoria tenens, & quæ obscura sunt, parumq; manif
sta, frequenter percurre. Quod si non poteris assiduitate lectio
nis inuenire quod dicitur, accede ad sapientiorem, vade
doctorem. Et in illa hom. 3. in 2. ad Thessal. post verba cita
subdit: *Quæ est ista obscuritas? dic, quæso, non historiæ sun*
nosti quæ clara sunt, quid de obscuris rogas? Mille historiæ su
in Scripturis, dic mihi vnam ex illis. sed non dices. prætext
sunt ista, & inania verba. Item homil. 10. in Ioannem, m
net auditores, vt antequam ad concionem veniant, prælega
lectionem, & quæ obscura sunt notent, vt à concionatore
plicationem accipiant. Denique homil. 44. in Ioannem c
rissimè docet, Scripturas esse obscuras, vt suprà dictum est.

Argumentum NONUM. Hoc est discrimen inter Te
mentum vetus & nouum, quod in vetere, Scriptura erat libe
signatus, vt dicitur Isaiæ 29. in nouo autem est liber aper
vt dicitur Apocalypsis 5. aperuit enim agnus occisus libru
in cuius rei argumẽtum in morte Domini velum templi sc
sum est, Matth. 27. & confirmatur ex Hieronymo in cap
44. Ezechielis, vbi ista loca Scripturæ de ipsius Scripturæ d
ficultate & facilitate exponit.

RESPONDEO, discrimen veteris Testamenti, & nou
hoc consistere, quod tunc non solùm sententiæ Scriptu
rum, sed etiam mysteria Christi non intelligebantur, q
omnia tecta erant figuris. & propterea Isaiæ 29. dicitur li
signatus tam scienti literas, quàm nescienti. At in nouo T
stamento, quia Christus impleuit figuras, & prophetias, e
multi non intelligant sententias Scripturarum, intellig
tamen ipsa mysteria redemptionis etiam rustici & mulie
Quod autem neque Scripturæ, neque Hieronymus loqu
tur de sententia Scripturæ, patet tum ex Origene in homil
in Exodum, vbi dicit, adhùc nunc esse opus, vt agnus de t
bu Iuda aperiat nobis libros signatos: tum ex ipso Hiero
mo, qui in epist. ad Paulinum de institut. Monachi, dicit a
huc hodie manere velamen non solùm in facie Mosis, sed
tiam in facie Euangelistarum & Apostolorum, si conside
m

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

mus Scripturarum difficultatem; & propterea orandum cum Propheta: *Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.*

Argumentum DECIMVM, proprium Lutheri. Patres probant ſententias ſuas ex Scriptura, ſed nō debet probari, quod notius eſt, ex minus noto, igitur Scripturæ ſunt clariores, quàm commentaria Patrum.

RESPONDEO, mirum eſt, cur Lutherus, qui tam ſæpe ſophiſtas reprehendit, nunc ſophiſtam agere nō vereatur. Cùm enim Philoſophi dicunt minus notum ex magis noto probandum eſſe, non loquuntur de notitia verborum, quæ in perſpicuitate ſententiæ conſiſtit, quemadmodum dicimus, notiorem eſſe, id eſt, faciliorem, & clariorem ſentētiam propriam, quàm figuratam: ſed de notitia veritatis rei, quæ in eo poſita eſt, vt quis intelligat id quod dicitur, eſſe verum. exemplo ſint motus & vita. Nam ſi verba reſpicias, æquè facilè intelligitur hæc ſententia, homo viuit, atque iſta, homo mouetur. Et tamen quod ad notitiam attinet veritatis rei, notius eſt hominem moueri, quàm viuere. Ita igitur Patres ſententias ſuas Scripturarum teſtimoniis confirmant, quia notius eſt verum eſſe, quod in Scripturis habetur; quàm quod habetur in Patribus; & tamē iidem Patres commentariis ſuis Scripturas illuſtrant, quia verba Scripturę ſunt obſcuriora, quàm verba Patrum.

Argumentum VNDECIMVM. Patres primæ Eccleſiæ ſine commentariis Scripturas legerunt: & idem fecerunt poſtea omnes alij veteres; quorſum igitur nos nouam iſtam ſemitam commentariorum ingredimur?

RESPONDEO, contrarium eſt verum, nec vllum exemplum Lutherus attulit, cùm nos innumerabilia poſſimus adferre. Aio igitur primos Patres, qui continuò poſt Apoſtolos fuerunt, non legiſſe commentaria, quia nulla erant: ſed tamē adiiſſe commentaria viua, id eſt, Apoſtolos, & eorum diſcipulos, & non ex proprio ingenio Scripturas intelligere voluiſſe. Ita PAPIAS de ſeipſo teſtatur apud Euſebium lib. 3. hiſt. cap. vlt. & Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, vbi enumerat præceptores ſuos Apoſtolorū diſcipulos, & in iis præcipuè Panthenum. Deinde Iuſtinus & Irenæus, & alij cœperunt commētaria in diuinas literas ſcribere, vt Hieronymus

testatur in libro de viris illustribus in Ioanne: & similiter cœ-perunt posteriores antiquiorum scripta euoluere; quod de Basilio & Gregorio scribit Ruffinus lib. 11. hist. cap. 9. & Hie-ronymus de seipso præfatione commentar. ad Ephesios. Ea-dem de aliis omnibus ostendi posset, si opus esset.

CAPVT III.

Grauissima quaestio.

Proponitur quæstio de iudice controuer-siarum; & simul disseritur de sensibus Scripturarum.

CVM SCRIPTVRAM obscuram esse, & interpre-te indigere iam constiterit, sequitur alia quæstio: Num Scripturæ interpretatio ab vno aliquo visi-bili, & communi iudice petenda sit, an vniuscu-iusque arbitrio relinquenda? Quæ sanè grauissima quæstio est, & ex ea, quasi dependent omnes controuersiæ. Scripserunt multi de hac quæstione, sed præcipuè Ioannes Driedo lib. cap. 3. de Ecclesiast. dogmatib. Ioannes Cochlæus in libro de Scripturæ & Ecclesiæ auctoritate, Cardinalis Warmiensis lib. 2. & 3. contra Prolegomena Brentij, & Petrus de Soto in defensione suæ Confessionis, contra eadem Prolegomena Brentij, parte 2. & 3. necnon Martinus Peresius in libro de traditionibus assertione 2. 3. 4. & 5. Michaël Medina lib. 7. de recta in Deum fide, & Melchior Canus lib. 2. de locis Theo-log. cap. 6. 7. & 8.

Vt igitur inprimis intelligatur, quid sit quod quærimus, sunt aliqua prænotanda. Ac primùm de sensibus Scripturæ. Est enim Scripturæ diuinæ proprium, quia Deum habet au-ctorem, vt sæpenumero contineat duos sensus, literalem siue historicum; & spiritualem siue mysticum: LITERALIS est, quem verba immediatè præ se ferunt; SPIRITVALIS est, qui aliò refertur, quàm ad id quod verba immediatè signifi-cant; quæ partitio ex Apostolo colligitur 1. Corinth. 10. vbi dicit, omnia accidisse Iudæis in figura ad correctionem no-stram. Et quæ ad literam dicuntur de egressu Iudæorum ex Ægypto, de transitu maris, de manna, quod pluit in deserto, de